HÖGSKOLAN I BORÅS

Samhällsorienterande ämnen för grundlärare med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6

Social Studies for Teachers Working in Upper Primary School

30 högskolepoäng
30 credits

Ladokkod: C46S30
Version: 5.1
Fastställd av: Utskottet för utbildningar inom pedagogik och lärande 2020-10-13
Gäller från: VT 2021

Nivå: Grundnivå
Huvudområde (successiv fördjupning): Utbildningsvetenskap: SO-ämnen och barns lärande (G1N)
Utbildningsområde: Undervisning 80%, Verksamhetsförlagd utbildning 20%
Ämnesgrupp: Utbildningsvetenskap teoretiska ämnen
Förkunskapskrav: Godkänt resultat från all VFU i tidigare terminer inom ramen för Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6, 240 hp
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Innehåll

I kursen ges studenterna förutsättningar för att kunna undervisa i de samhällsorienterade ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap för elever i 4-6. Ämnet behandlar också, inom ramen för de olika samhällsorienterade ämnena, människors identitetskonstruktion, förhållande till sin och andras sexualitet samt samlevnad. Dessutom inkluderas i kursen vissa tematiska fördjupningar med relevans för undervisning i de samhällsorienterade ämnena, nämligen estetiska lärprocesser, digital kompetens i undervisning, mångfaldsperspektiv i undervisning samt bedömning och pedagogisk dokumentation i samhällsorienterad undervisning. De i kursen ingående fältdagarna används till observation av undervisning, samt till samtal med elever om samhällsorienterade ämnesbegrepp och med lärare om bedömning och betygssättning. Genom hela kursen löper även ett hållbarhetsperspektiv.

Kursen är indelad i fyra delkurser om vardera 7,5 hp:

Delkurs 1: Historia, 7,5 hp
Historievetenskap har sin utgångspunkt i människans historia från forntid fram till nutid, och utgår ifrån olika tolkande perspektiv på historia och bruket av historia. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av historievetenskap och på historiedidaktisk forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om estetiska lärprocesser i undervisning för grundskolans år 4-6.

Delkurs 2: Geografi, 7,5 hp
Geografi handlar om jorden och människan i samspel genom historia och nutid, om globala ekosystem och befolkningsutveckling. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av geografi och på geografididaktisk forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om digital kompetens i undervisning för grundskolans år 4-6.

Delkurs 3: Religionskunskap, 7,5 hp
Religionskunskap behandlar människans förståelse av sig själv, sina medmänniskor och sin omgivning i relation till kosmologi, livsfrågor och etik. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av religionsvetenskap med etik och på religionsdidaktisk och etikdidaktisk forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om mångfaldsperspektiv i undervisning i de samhällsorienterade ämnena för grundskolans år 4-6.

Delkurs 4: Samhällskunskap, 7,5 hp
Samhällskunskap består dels av samhällsvetenskapen med dess fokus på människan som social varelse inom ramen för organiserade samhällen, dels statskunskap där tyngdpunkten ligger på politik och styrning av mänskliga samhällen. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av samhällsvetenskap och statsvetenskap, och på samhällskunskapsdidaktisk

forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om pedagogisk dokumentation och bedömning för grundskolans år 4-6 med särskilt hänseende på betyg i år 6.

Mål

Efter avklarad kurs ska studenten kunna, med avseende på,

Delkurs 1: Historia, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse
1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom historievetenskap
1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i historia, som beskriva aktuell forskning i historiedidaktik
1.3 identifiera frågeställningar i historia kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
1.4 beskriva och ge exempel på hur estetiska lärprocesser kan användas didaktiskt inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga
2.1 använda centrala begrepp inom historievetenskap och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för historieundervisning
2.3 kritiskt reflektera kring och problematisera fenomenet hållbar utveckling ur ett historievetenskapligt perspektiv
2.4 genomföra lektionsmoment inom ramen för estetiska lärprocesser
2.5 urskilja strukturen i en vetenskaplig kvalitativ artikel och kritiskt bearbeta studiens resultat inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt
3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i historietexter i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnet
3.2 motivera olika historiedidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
3.3 reflektera kring och problematisera historieundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
3.4 sammanfatta hur elevers olika estetiska kompetenser kan tas tillvara och stimuleras i samhällsorienterad undervisning

Delkurs 2: Geografi, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse
1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i dels naturgeografi dels kulturgeografi ställt i ljuset av aktuell forskning
1.2 förklara hur vi med hjälp av kartor beskriver, avgränsar och delar in världen i regioner, nationer och världsdelar ur olika perspektiv
1.3 identifiera frågeställningar i geografi kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
1.4 beskriva och ge exempel på hur digitala verktyg kan användas didaktiskt inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga
2.1 använda centrala begrepp inom geografi och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för geografiundervisning
2.3 kritiskt reflektera kring och problematisera fenomenet hållbar utveckling ur ett geografiskt perspektiv
2.4 genomföra lektionsmoment inom ramen för digitala verktyg
2.5 urskilja strukturen i en vetenskaplig översiktsartikel och kritiskt bearbeta studiens resultat inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt
3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om geografi i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnet
3.2 motivera olika geografididaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
3.3 reflektera kring och problematisera geografiundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
3.4 sammanfatta konsekvenser av elevers tillgänglighet eller brist på tillgänglighet till digitala verktyg ur ett demokratiperspektiv samt visa på förslag på hur denna skillnad kan motverkas i skolans undervisning

Delkurs 3: Religionskunskap, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse
1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom religionsvetenskap och etik
1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i religionsvetenskap och etik, som beskriva aktuell forskning i religionsdidaktik och etikdidaktik
1.3 identifiera frågeställningar i religionsvetenskap och etik kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt

1.4 beskriva och ge exempel på hur samhällsorienterad undervisning kan bedrivas för att respektera kulturell och religiös mångfald hos elever
1.5 beskriva och ge exempel på hur sex- och samlevnadskunskap kan integreras i skolans undervisning utifrån aktuell forskning samt därutöver uppvisa kunskap om hur skolan arbetar för att identifiera och bekämpa sexuella övergrepp av barn

2. Färdighet och förmåga
2.1 använda centrala begrepp inom religionsvetenskap och etik och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för religionskunskapsundervisning
2.3 kritiskt reflektera kring och problematisera fenomenet hållbar utveckling ur dels ett religionsvetenskapligt, dels ett etiskt perspektiv
2.4 genomföra lektionsmoment där fokus ligger på att stärka kulturell och religiös mångfald inom ramen för de samhällsorienterande ämnena
2.5 urskilja strukturen i en avhandling och då i synnerhet dess resultatsammanfattning och kritiskt bearbeta studiens resultat inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv
2.6 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för sex- och samlevnadsundervisning

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt
3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om religion och etik i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnena religionsvetenskap och etik
3.2 motivera olika religionsdidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
3.3 reflektera kring och problematisera religionskunskapsundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
3.4 ge exempel på hur elevers olika kulturella och religiösa erfarenheter kan tas tillvara i samhällsorienterad undervisning
3.5 reflektera kring och problematisera didaktiska modeller ur ett etiskt perspektiv rörande sex- och samlevnadsundervisning

Delkurs 4: Samhällskunskap, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse
1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom samhällsvetenskap och statsvetenskap
1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i samhällskunskap, som beskriva aktuell forskning i samhällskunskapsdidaktik
1.3 identifiera frågeställningar i samhällsvetenskap och statsvetenskap kring hur samhällsprocesser som globalisering, internationell migration, mångfald, miljöpåverkan och hållbar utveckling kan påverka världen nationellt och globalt ur olika perspektiv
1.4 beskriva och ge exempel på hur pedagogisk dokumentation insamlas och utgör underlag för likvärdig bedömning inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga
2.1 använda centrala begrepp inom samhällsvetenskap och statsvetenskap och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för samhällskunskapsundervisning
2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur dels ett samhällsvetenskapligt, dels ett statsvetenskapligt perspektiv
2.4 genomföra lektionsmoment där pedagogisk dokumentation insamlas och utgör grund för en bedömning
2.5 identifiera argumentationen i en vetenskaplig debatt i form av två vetenskapliga artiklar och kritiskt analysera studiernas argumentation inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt
3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om samhällsfrågor i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnena samhällsvetenskap och statsvetenskap
3.2 motivera olika samhällskunskapsdidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
3.3 reflektera kring kunskapskraven som eleven skall klara i slutet av årskurs 6
3.4 sammanfatta några risker och föreslå relevanta motåtgärder i samband med insamling av pedagogisk dokumentation och bedömning i relation till diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder

Undervisningsformer

Undervisningen i kursen består av

- föreläsningar
- workshops
- seminarier
- verksamhetsförlagd utbildning i form av fem (5) fältdagar

- studiegruppsarbete

Undervisningen bedrivs på svenska, men undervisning på engelska kan förekomma.

Examinationsformer

Kursen, som består av fyra delkurser, examineras genom följande examinationsmoment:

Delkurs 1: Historia, 7,5 hp

(TE05) Delkurs 1: Historievetenskap
Individuell hemtentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE05) Delkurs 1: Historiedidaktik
Muntlig redovisning i grupp, skriftlig gruppinlämningsuppgift, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2, 3.3, 3.4
Högskolepoäng: 4,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Delkurs 2: Geografi, 7,5 hp

(TE06) Delkurs 2: Geografi
Individuell salstentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE06) Delkurs 2: Geografididaktik
Muntlig redovisning i grupp, skriftlig gruppinlämningsuppgift, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2, 3.3, 3.4
Högskolepoäng: 4,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Delkurs 3: Religionskunskap, 7,5 hp

(TE07) Delkurs 3: Religionsvetenskap
Individuell hemtentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE07) Delkurs 3: Religionsdidaktik
Muntlig redovisning i grupp, skriftlig gruppinlämningsuppgift, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 1.4, 1.5, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5
Högskolepoäng: 4,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Delkurs 4: Samhällskunskap, 7,5 hp

(TE08) Delkurs 4: Samhällskunskap
Individuell hemtentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 2.5, 3.1
Högskolepoäng: 3,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE08) Delkurs 4: Samhällskunskapsdidaktik
Muntlig redovisning i grupp, skriftlig gruppinlämningsuppgift, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning

Lärandemål: 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, 3.3, 3.4
Högskolepoäng: 4,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Det maximala antalet examinationstillfällen för varje examination i kursen är 5. Ett förbrukat examinationstillfälle är en examination där studenten har fått betyg (U/G/VG).

Väl godkänd, VG, på hel kurs kan student erhålla när student har VG på mer än 50% av de poäng som är VG-grundande varav minst ett Väl godkänd, VG, ska ha erhållits inom ramen för varje delkurs.

Om studenten har ett beslut/rekommendation om särskilt pedagogiskt stöd från Högskolan i Borås på grund av funktionsnedsättning, har examinator rätt att anpassa examinationen. Examinator har att utifrån kursplanens mål avgöra om examinationen kan anpassas i enlighet med beslutet/rekommendationen.

Studentens rättigheter och skyldigheter vid examination är enligt riktlinjer och regelverk vid Högskolan i Borås.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Kurslitteraturen är i huvudsak på svenska men kurslitteratur på engelska, norska och/eller danska kan förekomma.

Andersson, Daniel & Sander, Åke (red.) (2015). *Det mångreligiösa Sverige: Ett landskap i förändring.* 3 uppl. Lund: Studentlitteratur (546 s)

Badersten, Björn & Gustavsson, Jakob (2015). *Vad är statsvetenskap? Om undran inför politiken.* 2 uppl. Lund: Studentlitteratur (172 s)

Barrow, Thomas (red.) (2013). *Mångfald och differentiering.* Lund: Studentlitteratur (270 s)

Ekendahl, Ingegerd & Sandahl, Johan (2015). *Undervisa i samhällskunskap: En ämnesdidaktisk introduktion.* Stockholm: Liber (186 s)

Franck, Olof, Osbeck, Christina & von Brömssen, Kerstin (red.) (2016). *Religioner, livsåskådningar och etik: För lärare årskurs 4-6.* Malmö: Gleerups (296 s)

Gustafsson, Harald (2017). *Nordens historia: en europeisk region under 1200 år.* 3. uppl. Lund: Studentlitteratur (404 s)

Hallin, Per-Olof & Gren, Martin (2003). *Kulturgeografi: En ämnesteoretisk introduktion.* Stockholm: Liber (224 s)

Jönsson, Anders & Odenstad, Christina (2014). *Bedömning i SO: För grundskolan.* Malmö: Gleerup (184 s)

Kittelmann Flensner, Karin (2017). *Jag är neutral! [Elektronisk resurs].* Stiftelsen Fritt Näringsliv/Timbro (44 s)

Larsson, Sven Åke & Tullborg, Eva-Lena (2015). *Sveriges berggrund: En geologisk skapelseberättelse.* Gråbo: Terralogica (303 s)

Lindstrand, Fredrik & Selander, Staffan (red.) (2009). *Estetiska lärprocesser: Upplevelser, praktiker och kunskapsformer.* Lund: Studentlitteratur (270 s)

Lindström, Dag (2004). *Forntid i Sverige.* Stockholm: Natur och kultur (132 s)

Långström, Sture & Virta, Arja (2016). *Samhällskunskapsdidaktik: Utbildning i demokrati och i samhällsvetenskapligt tänkande.* Lund: Studentlitteratur (277 s)

Löfgren, Ragnhild & Löfgren, Håkan (2017). *Att få sina första betyg. En rapport om elevers berättelser om sina erfarenheter av att få betyg i årskurs 6.* Stockholm: Skolverket (46 s)

Mikkelsen, Rolf & Sætre, Per Jarle (red.) (2015). *Geografididaktikk for klasserommet.* 3 utg. Oslo: Coppelen Damm akademisk (319 s)

Olsson, Maria & Irisdotter Aldenmyr (red.) (2016). *SO-undervisning på mellanstadiet: Forskning och praktik.* Malmö: Gleerups (161 s)

Rönnlund, Maria & Tollefsen, Aina (2015). *Rum: Samhällsvetenskapliga perspektiv.* Stockholm: Liber (206 s)

Sanderoth, Ingrid, Båth, Sten & Werner, Margit (2015). *Plats, identitet, lärande: Närområdesstudier i skolan.* 2 utg. Lund: Studentlitteratur (267 s)

Sofkova, Hashnemi & Spante, Maria (red.) (2016). *Kollaborativ undervisning i digital skolmiljö.* Malmö: Gleerups (135 s)

Stolare, Martin & Wendell, Joakim (red.) (2019). *Historiedidaktik i praktiken för lärare 4 - 6.* Stockholm: Gleerups (159 s)

Sund, Per & Sund, Louise (2017). *Hållbar utveckling: Ämnesdidaktisk tematisering för grundskolan.* Malmö: Gleerups (247 s)

Wallin, Anita, Bengtsdotter Katz, Viktoria, Hermansson Adler, Magnus, Katz, Olle, Lustig, Florentina & West, Eva (2012). *Undervisning i sex och samlevnad: Ett idématerial.* Göteborg: Institutionen för didaktik och pedagogisk profession (140 s)

Tillkommer artiklar (ca 300 s)

Ytterligare litteratur kan tillkomma enligt lärares anvisningar.

Studentinflytande och utvärdering

Före kursstart inbjuds studenterna till kursinformationsmöte. Kursen utvärderas i enlighet med gällande riktlinjer för kursvärderingar vid Högskolan i Borås, där studenternas synpunkter ska inhämtas. Kursutvärderingsrapporten publiceras och återkopplas till deltagande och blivande studenter i enlighet med ovan nämnda riktlinjer och ligger till grund för framtida utveckling av kurser och utbildningsprogram. Kursansvarig lärare ansvarar för att utvärdering enligt ovan genomförs.

Övrigt

Kursen ingår som valbar tillvalskurs i Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6, 240 hp.